

Repliker och kommentarer

Villy Bergström svarar Bertil Ohlin

Jag driver två teser i min uppsats om nationalekonomerna och arbetarrörelsen i Nationalekonomiska föreningens jubileumsskrift. Den ena är att det finns ett dominerande drag av motsättning i den debatt jag undersökt. Nationalekonomer som framträtt har varit motståndare till arbetarrörelsens förslag — med ett mycket viktigt undantag, nämligen just de ekonomer ur Stockholmskolan på 1930-talet (inklusive Ohlin själv) som Ohlin räknar upp.

Den andra tesen jag driver är att ledande ekonomer, främst Heckscher och Cassel och nu på senare år Lindbeck, ofta ägnat sig åt vårdslösa politiska prognoser för vilka de haft bräckligt underlag och för vilka de saknat särskild kompetens.

Det är bl a gentemot den första av mina teser som Ohlin polemiserar, men det enda exempel han valt för att gen-driva mig håller inte, eftersom min bedömning av Stockholmskolan ekonomer på 1930-talet sammanfaller med hans.

Som framgår av Ohlins artikel brev-växlade vi om min uppsats före tryckningen och jag fick en rad värdefulla påpekanden om felaktigheter och missbedömningar. På dessa punkter införde jag ändringar och rättelser. Men när Bertil Ohlin gick så långt att han menade att appliceringen av begreppet "borgerlig" på politiska gruppbildningar i riksdagen och i samhället vore att hemfalla åt "verklighetsfrämmande schabloner", då kunde jag omöjligtvis hålla med honom.

Jag kan fortfarande inte låta bli att förundras över att Bertil Ohlin här visar en för en vetenskapsman märklig oförmåga att abstrahera och bilda kategorier. Hade Bertil Ohlin i andra sammanhang varit lika obenägen att se skogen för bara träd skulle inte det centrala inslaget i modern utrikeshandelsteori kallas "Heckscher-Ohlin teoremet".

Bertil Ohlins kommentar om min uppsats är skriven utan mycket hänsyn till mitt svar till Lindbeck i Ekonomisk Debatt 1978: 1, jag får därför hänvisa läsaren till detta svar. Här nöjer jag mig med en del smärre påpekanden.

Först ämnesvalet än en gång. Ohlin påstår att jag valt ut ett antal frågor, där ett varierande antal nationalekonomer haft en fråna arbetarrörelsens ledare avvikande uppfattning för att gå förbi sådana samhällsfrågor där ingen motsättning kan konstateras.

Såttillvida har Ohlin rätt att jag från början bestämde mig för "de fyra frågorna", därför att de uppfattats ha den särskilda digniteten att arbetarrörelsen genom att driva dem hotade det rådande ekonomiska systemet. Detta är enligt min mening ett rimligt urvalskriterium.

Jag kan försäkra att jag inte visste hur min undersökning skulle falla ut, ty jag definierade ämnet och fastlade det i brev till redaktörerna för skriften under en termin då jag undervisade vid ett amerikanskt universitet utan någon tillgång till det svenska källmaterialet. På grund av denna omständighet kan Ohlins ankla-

gelser (liksom för övrigt Lindbecks) tillbakavisas.

Men för att fortsätta på detta tema: Varför tog jag inte upp andra frågor, varför inte inflationsproblematiken? Ohlin ägnar uppmärksamhet åt att just den sistnämnda frågan inte behandlats av mig. Svaret är att den inte var lika kontroversiell i den allmänna debatten. Jag skulle därför inte vilja byta ut någon av de fyra studerade frågorna mot diskussionen om inflationsproblematiken, ty de olika ståndpunkterna i denna fråga har inte uppfattats som systemskiljande. Om det bara är därför, att jag begränsat mig till de stora stridsfrågorna som Ohlin angriper mig, så har han rätt i att jag sökt just de ödesmättade debatterna. Jag finner detta helt legitimt.

Nu tycks det mig likväl framgå av Ohlins egna vaga antydningar om arbetarrörelsens och ekonomernas inställning till inflationsfrågan att min första tes ovan ytterligare byggs under. De flesta nationalekonomer företrädde en politik i inflationsfrågan som var mer utpräglad och bättre motiverad (än arbetarrörelsens), skriver han. Jag vet inte exakt hur detta skall tolkas, men kanske har vi här ett utslag av arbetarrörelsens starka prioritering av hög sysselsättning för att även till ett pris av godtycklig inflatorisk omfördelning av inkomster och förmögenheter avskaffa arbetslöshetens gissel och stärka arbetarklassens maktställning på marknaden gentemot företagare och ka-

pitalägare? Jag vill bara här antyda att Ohlins eget exempel kanske, vid en ordentlig undersökning, skulle visa sig vara ytterligare ett i *min* arsenal av argument.

När det gäller kritiken i övrigt, att jag förbigått "socialliberalismen" (där har inte Ohlin några problem med abstraktionsförmågan), den ekonomiska politikens detaljer som apprecieringen 1933, inställningen till en fri utrikeshandel i början av 1950-talet m m, bygger den på en missuppfattning av mitt syfte och mina ambitioner.

Jag har inte försökt skriva den ekonomiska politikens historia för ett halvsekel, ej heller har jag sökt skildra idéhistorien under ifrågavarande tid. Jag har endast gjort en inventering av debatten mellan nationalekonomer och arbetarrörelsen i fyra viktiga frågor. Dessa frågor är inte godtyckligt utvalda utan valda med omsorg för att belysa några frågeställningar om nationalekonomerna, inte för att bedöma arbetarrörelsens politik. Mycket av Ohlins kritik bygger på att han inte tillräckligt omsorgsfullt läst min uppsats (och mina brev till honom), ty annars skulle han ha insett det begränsade i mitt företag. Min uppsats skall inte tas för mer än vad den är: En begränsad undersökning av ett urval av frågor, som främst genererar hypoteser för vidare och noggrannare forskning.

Villy Bergström